

Aan het bestuur van het Waterschap Hollandse Delta
te Barendrecht.
t.a.v. van mevr. M. van der Laan.

Hellevoetsluis, 24 september 2020.

Betreft: Sessie waterkwaliteit 21-09-20

Behandeld door de heer P. Mout, voorzitter van de werkgroep Natuur & Beleid van de KNNV afd. Voorne.

Geacht bestuur,

Op 21 september jl. waren verschillende organisaties waaronder de KNNV afdeling Voorne uitgenodigd deel te nemen aan een digitale sessie over het concept Stroomgebied Beheerplan 3. Helaas traden er problemen op in de digitale verbinding waaronder onze inspraakmogelijkheden niet ten volle benut konden worden. Conform de gemaakte afspraken doen wij u daarom langs deze weg onze reactie op dit concept toekomen.

In onderstaande reactie hebben wij ons gebaseerd op de Samenvatting van het concept Stroomgebied Beheerplan 3, aangevuld met de Gebiedsanalyse Oostvoornse Meer en de nota van beantwoording door de Provincie Zuid-Holland op de zienswijze aangaande het peilbesluit Oostvoornse Meer.

Vooraf:

Wij hebben node een overzicht gemist met betrekking tot de resultaten van het vigerende SGBP 2, zowel voor de gerealiseerde doelen van dit beheerplan als de niet gerealiseerde doelen, alsmede een uitleg waarom deze doelen al dan niet zijn gehaald. Ook zagen wij in het verlengde hiervan graag verwoord waarom deze doelen niet zijn gehaald en op welke wijze zij van invloed zijn geweest in de bijstelling van de thans gepresenteerde doelen.

Bij bestudering van het (concept) beheerplan stroomgebied 3 valt op dat het beheer vanuit een, in onze ogen, beperkte visie op vrijwel uitsluitend waterkwaliteit is geschreven. Wij zijn van mening dat waterkwaliteit en het daarmee samenhangende beheer niet los gezien kan worden van een integrale visie op de doelen en taken van het Waterschap en op de maatschappelijke context waarbinnen het Waterschap opereert. De KNNV afdeling Voorne is van mening dat een beheerplan waterkwaliteit een directe relatie zou moeten hebben met thema's als het klimaat, biodiversiteit, stikstofdepositie en de landbouwtransitie.

In onze onderstaande reactie proberen wij die relatie met deze thema's nadrukkelijk wel te leggen. Wij kunnen waterkwaliteit niet los zien van deze zaken.

Oostvoornse Meer

Bij de bespreking van de plannen m.b.t. het beheer en de verbetering van de waterkwaliteit van het Oostvoornse Meer (en de omliggende gebieden) hebben wij de volgende opmerkingen en suggesties:

- Met het aanpassen van het waterpeil van het Oostvoornse Meer moet erg voorzichtig worden omgesprongen. De belangen van een goed waterpeil zijn erg hoog. Langs de oevers van het Oostvoornse Meer liggen enkele heel belangrijke Natura 2000-gebieden die erg gevoelig zijn voor veranderingen in het waterpeil:
 - Het Parnassiavlak en het Hoekje van Jans hebben extreem hoge natuurwaarden door de ter plaatse voorkomende vegetatie. Ondanks dat het Parnassiavlak een kunstmatig ontstane vallei is, heeft zich hier een vegetatie ontwikkeld zoals die op Voorne uitsluitend in zgn. primaire duinvalleien wordt aangetroffen. Inmiddels is het Parnassiavlak misschien wel de rijkste vindplaats van dit vegetatietype. Deze vegetatie is uitsluitend mogelijk bij een nauw luisterend peilbeheer: 's winters geïnundeerd met zoet water en vanaf het voorjaar en 's zomers droog. Zowel de juiste timing als de juiste hoeveelheid zoet water zijn zeer bepalend. Wij hebben de indruk dat bij het nieuwe peilbesluit een zorgvuldige afweging heeft plaatsgevonden van de ecologische vereisten voor instandhouding van deze vegetatie en dat ook nog eens

goed gekeken is naar de ecologische randvoorwaarden voor groenknolorchis, de nauwe korfslak en de noordse woelmuis. Wij kunnen derhalve instemmen met het voorgenomen peilbesluit naar +0,80m boven NAP in de winter en handhaving van het vigerende zomerpeil op voorwaarde dat er een goede monitoring van de effecten wordt uitgevoerd zodat eventueel noodzakelijk ingrijpen tijdig kan worden uitgevoerd. Ook het aangepaste beheer en het geschikt maken van een groter deel van het Hoekje van Jans voor de groenknolorchis kan op onze instemming rekenen.

- Volgens onze informatie is de afwatering van de Vliegvallei niet langer aangesloten op het Oostvoornse Meer, maar is het afvoerkanaal 2 of 3 jaar geleden afgedamd. Het water loopt nu vrij het rietmoeras in. Dat is een goede zaak.
- Is er onderzocht of het zoete water dat afkomstig is van de Vliegvallei en van de Gentianenvallei langer in het duingebied kan worden vastgehouden bijvoorbeeld door de waterstand van de ernaast gelegen Molenkreek te verhogen? Uiteraard met behoud van het tijdig droogvallen van het Vliegveld en de Gentianenvallei.
- Naast bovengenoemde maatregel bepleiten wij een langere route voor het afvoerkanaal door het Groene Strand aan te leggen. Hierdoor zal het rietmoeras aanzienlijk natter kunnen blijven.
- Omdat delen van het strand en de daarop aansluitende grasvelden op de noordoever van het Oostvoornse Meer nauwelijks nog recreatief gebruikt worden, bepleiten wij om een deel van dat strand en grasland ecologisch op dezelfde wijze te gaan beheren als het Hoekje van Jans en het Parnassiavlak. Wij denken daarbij aan het deel bij Slag Baardmannelje. Dit kan ons inziens zonder beperkingen op te leggen aan het huidige recreatieve gebruik.
- De dijk en oever op de oostoever van het Oostvoornse Meer worden nu op een wijze beheerd die echt veel interessanter kan. Wij stellen daar een beheer voor gericht op het bloemrijk maken van de oostoever en de dijk. Hierdoor komt er ook een betere ecologische verbinding tussen het Oostvoornse Meer en het ernaast gelegen Geuzenbos en het Groene Strand.
- Wij bepleiten de aanleg van een oeverwaluwand op een geschikte plek ergens langs het Oostvoornse Meer. Uiteraard op een plek die niet voor publiek benaderbaar is, maar wel goed observeerbaar.
- Wij bepleiten om ergens een of meerdere dode bomen die gedeeltelijk boven water uitsteken in het Oostvoornse Meer neer te leggen.
- Overige wateren Eigenlijk geldt overal hetzelfde verhaal. De waterkwaliteit is slecht door fosfaat, stikstof en gewas-beschermingsmiddelen (dat noemen wij landbouwgif). Er wordt alleen geconstateerd dat alle normen overschreden worden, maar er is geen echt plan om het probleem aan te pakken.

Wij missen met andere woorden een gevoel van urgentie, ambitie om de problemen werkelijk aan te pakken.

Een en ander is nota bene een wettelijke verplichting voor het waterschap. De boeren wordt geen strobreed in de weggelegd! Waar is de lijst met welke giften de norm overschrijden en hoever? Maak het specifiek! Waar zitten de grootste bronnen? Welke boeren lozen het meest? Via uitlek door drainage? Door verwaaiing (Parkinson)? Door verkeerd of niet uitgevoerd gebruik van wasplaatsen voor het schoonspoelen van de tankwagens na het bespuiten?

Wordt er gemeten, gecontroleerd en gesanctioneerd? Waarom wordt hier met geen woord over gesproken?

- Is er een geografisch overzicht van de peilhoogtes in de polders? Waterpeil in de polders is volledig afgestemd op boeren, nergens op natuur. Wij vragen ons af in welke gebieden een plasdras-situatie gecreëerd zou kunnen worden? Neem een weidevogelplan op in dit beheerplan. Bij een dergelijk plan is een ander peilbeheer essentieel!
- Welke rol neemt het waterschap op zich in de landbouwtransitie? Het hele beheerplan ademt een sfeer uit van handhaving van de status quo. Dat is toch onacceptabel! Iedere keer wordt verwezen naar onmogelijkheden en beperkingen als reden om vooral niets te doen. We weten al behoorlijk lang dat de reguliere agrarische bedrijfsvoering een doodlopende weg is en dat een serieuze transitie noodzakelijk is. <https://library.wur.nl/WebQuery/wda/2244882>
<https://www.wur.nl/nl/show/Landbouw-ecologisch-intensiveren.htm>
Er zijn waterschappen die in die omschakeling een leidende rol op zich nemen, maar WSHD blijkt toch vooral af te wachten. Die afwachtende houding treffen we ook aan bij een afgeleid deelonderwerp als waterkwaliteit. Dit wordt ons inziens veroorzaakt door het ontbreken van een actuele visie op de grote problemen (klimaat, biodiversiteitsverlies en de problematiek

van een onhoudbaar landbouwsysteem) waar ook het waterschap bij betrokken is of zou moeten zijn. Wij komen daar bij onderstaande zaken op terug.

Vismigratie.

Welke maatregelen worden genomen? Nergens iets over gelezen. Er worden miljoenen geïnvesteerd in het kierbesluit om trekvissen de gelegenheid te geven terug te keren naar hun paaigronden en vervolgens krijgen onze eigen trekvissen geen enkele kans om sloten en watergangen in onze polders te bereiken, zodat zij zich daar kunnen voortplanten. Breng in kaart welke belemmeringen voor een goede vismigratie er in onze polders zijn (waterinlaatpunten, stuwen enz.) en maak een plan om die belemmeringen, waar mogelijk, op te heffen.

Ecologische oevers blijken vrijwel nergens mogelijk omdat gronden niet te verwerven zouden zijn. Dit wordt als een gegeven geaccepteerd. Hoezo? Zet hoger in! Is dwangverkoop/onteigening mogelijk? Waterschappen hebben toch een behoorlijk hoge doorzettingsmacht. Gebruik die dan ook. Geen enkele ambitie en geen creativiteit. Kunnen gronden verkregen worden als uitruilmiddel voor de vele gunsten die het waterschap aan boeren en tuinders verleend? Als verwerving niet mogelijk is dan is pacht of een door de eigenaar toegestaan gebruik toch wellicht wel mogelijk. Ga het gesprek aan!

Het woord biodiversiteit komt nergens voor. Het ontbreekt in de plannen aan een ambitieus biodiversiteitsherstelplan! Zet de ecologen van het waterschap aan het werk. Zijn jullie ecologen trouwens betrokken geweest bij het opstellen van dit beheerplan?

Natuurnetwerken

Op en om Voorne-Putten zijn heel veel en goede mogelijkheden om ecologisch beheerde zones aan te leggen en/of uit te breiden, die juist ook langs watergangen lopen. In het beheerplan is geen enkele suggestie voor aanleg en uitbreiding te vinden. KNNV Hollandse Delta biedt aan om een ecologische hoofdstructuur (een natuurnetwerk) voor Voorne-Putten te ontwerpen. Waarbij niet uitgegaan wordt van het minimale, maar van het maximale. Welke mogelijkheden zijn er wel? Wij hebben daar zeer concrete ideeën over:

Maak twee ecologische ringen om Voorne-Putten: een natte en een drogere ring. Dat hebben we onderzocht en lijkt ruimtelijk heel goed mogelijk. Met krekken, Strypse Wetering, Bernisse, Kanaal door Voorne, Holle Mare, de Boezem/Oostenrijk als dwarsverbindingen. Wij komen onze ideeën graag toelichten. Bij uitvoering van deze plannen zal ook de waterkwaliteit flink toe kunnen nemen.

De Beninger Slikken en Spuimonding kunnen wel meer variatie gebruiken. Het zijn nu vooral riet- en graslanden, die behoorlijk waardevol zijn, maar voorbeelden elders in het land laten zien dat het echt nog veel beter kan. Wij stellen voor om samen met de beheerder en organisaties als ARK en/of Rewilding Europe te bekijken welke verbeteringen mogelijk zijn.

Hier alvast enkele suggesties van onze kant: Nestgelegenheid voor zeearend en visarend creëren door aanbieden van kunstnesten. Terugkeer van toppredatoren blijken een cascade aan positieve ecologische effecten teweeg te brengen.

Aanleg van een ooibos. Begrazing door verschillende soorten grote grazers. Ook hier bepleiten wij de aanleg van oeverwaluwanden.

De Strypse Wetering is nu al een waardevol en interessant gebied, maar met een aangepast beheer kan het echt nog veel beter:

Bijvoorbeeld door niet de waterstand te verhogen *tijdens* het broedseizoen. Doe het *ervoor*.

Maak een speciaal soortenplan voor de grote karekiet. Daar lijkt de Strypse Wetering zeer geschikt voor. Ook hier weer een oeverwaluwand.

Het aanwezige laarzenpad wordt weliswaar nauwelijks gebruikt (en dat is maar goed ook), toch bepleiten wij om het laarzenpad in de broedtijd te sluiten om verstoring te voorkomen. Betere uitkijkpunten voor vogelaars zijn ook zeer gewenst. Beheer de graslanden in het gebied ecologisch met het doel tot bloemrijke graslanden te komen.

Klimaat?

Waterbergingen en waterbeheer moeten veel meer worden ingericht op droogte. Het hele systeem is nu vooral ingericht om wateroverlast te voorkomen. Het beheerplan wekt de indruk dat de droogteproblematiek volledig aan de aandacht is ontsnapt.

Bij een hogere zeespiegel zal er meer zoute kwel komen. Gaan we dan alleen maar meer spoelen of gaat het waterschap ook nadenken over het bevorderen van andere vormen van landbouw, zoals bijv. in Zeeland gebeurt? De KNNV zou een dergelijke stap toejuichen.

Wat is mogelijk tegen de verdroging van Voornes Duin?

Quackjeswater, Breede Water en veel poelen hebben voor het derde jaar op rij geheel of gedeeltelijk drooggestaan!

Wordt de zgn. verdringingsreeks wel goed toegepast? Hoe voorkomen we te snelle afvoer via duinrellen? Is waterberging binnen het duingebied een optie? Is versneld kappen van het Ittersonbos een optie om te hoge verdamping tegen te gaan?

Klimaatbossen aanleggen is wellicht niet de eerste optie voor het waterschap, maar er zijn wel degelijk veel andere mogelijkheden, die ook voor het waterschap realiseerbaar zijn. Waterschappen hebben heel nadrukkelijk ook een rol gekregen in de bossenstrategie van het ministerie van LNV. Wij zien de volgende mogelijkheden: plant knotwilgen, elzenhagen, meidoornhagen langs watergangen en creëer overhoekjes, bevorder erfbeplanting enz. Het beleid van het waterschap dat er geen beplanting van bomen en struiken binnen 5 m van een watergang is toegestaan moet wat ons betreft echt op de schop. Sta beplanting op een oeverkant niet alleen toe, maar stimuleer dat ook.

Het maaibeleid van oevers en riet is ons al jaren een doorn in het oog. Er wordt veel te vroeg gemaaid zonder rekening te houden met broedgevallen. Rietvogels broeden tot ver na 21 juni en verstoring is bij wet verboden. Wij bepleiten daarom pas vanaf augustus oevers en riet te maaien en dat gefaseerd te doen.

Gooi na het uitbaggeren en verwijderen van overdadige plantengroei niet alles in de ecologisch beheerde bermen en slootkanten. Daardoor worden de goede bedoelingen van andere maatregelen weer tenietgedaan.

Wij realiseren ons dat wij in dit stuk veel kritiek hebben aangedragen, maar denken dat wij ook veel suggesties ter verbetering hebben gegeven. Wij zijn daarnaast van harte bereid tot een gesprek over al deze zaken.

Uw reactie zien wij met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

T.M. Briggeman
Voorzitter

P. Vermaas
Secretaris

KNNV
vereniging voor veldbiologie

KNNV afdeling Voorne, *al 90 jaar actief in de Hollandse Delta*

De KNNV afdeling Voorne zal met ingang van 2021 haar naam wijzigen in KNNV afdeling Hollandse Delta om hiermee duidelijker aan te geven waar ons werkgebied ligt.

P. Vermaas (secr.)
Schudegge 17
3224BP Hellevoetsluis
Tel. 0627050768
KvK 40345744